

Sygn. akt V U 192/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku

V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Wiesława Kruczkowska

Protokolant: Marta Sokołowska

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2013 roku w Białymstoku

sprawy A. P.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o zwrot nienależnego świadczenia i nadpłatę składek

na skutek odwołania A. P.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 27 grudnia 2011 roku, 04 stycznia 2012 roku

Nr ZU-4140- (...), (...): (...)

I. Oddala odwołanie.

II. Zasądza od A. P. na rzecz Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w (...) (sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt V U 192/12

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 27 grudnia 2011 roku (ZU-4140- (...); (...)) na podstawie art. 41b ust. 12 i art. 52 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. z 2008r. Nr 50 poz. 291 z późn. zm.) oraz art. 72 § 1 pkt 1, art. 73 § 1 pkt. 1, art. 75 § 2 pkt. 1 lit c, art. 77 § 1 pkt 2, art. 77b § 2 i 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja Podatkowa (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 z późn. zm.) stwierdził nadpłatę na koncie A. P. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 4.133,64 zł, która to kwota została w całości zaliczona na poczet nienależnie pobranego świadczenia rentowego (...) - 2/25. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że powodem powstania nadpłaty na koncie A. P. było wyłączenie z ubezpieczenia społecznego rolników jej męża - S. P. (1) od dnia 01.07.1998r.

Decyzją z dnia 4 stycznia 2012 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zażądał zwrotu od A. P. nienależnie pobranego świadczenia za okres od 01.02.2009 r. do 23.01.2011 r. w kwocie 7.754,04 zł, a z uwagi na zaliczenie na poczet tego świadczenia rentowego kwotą nadpłaty w wysokości 4.133,64 zł, zobowiązano A. P. do zwrotu kwoty 3.620,40 zł. Podstawą tej decyzji było ustalenie, że A. P. prowadziła działalność rolniczą a jej małżonek, został

wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników. W związku z powyższym nie przysługiwało jej zawieszenie części uzupełniającej w 50%.

Odwołanie od powyższych decyzji złożyła A. P., która zaskarżyła w części decyzję z dnia 27 grudnia 2011 roku w zakresie zaliczenia nadpłaty składek w wysokości 4.133,64 zł na poczet nienależnie pobranego świadczenia rentowego (...) i zarzuciła jej:

- naruszenie art. 410 k.c. poprzez jego zastosowanie;
- naruszenie art. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez jego zastosowanie;
- naruszenie art. 4 ust. 1 i 6 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez ich niezastosowanie;
- naruszenie art. 10 § 1 k.p.a. w zw. z art. 81 k.p.a. poprzez niezapewnienie czynnego udziału w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji brak umożliwienia wypowiedzenia się, co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Następnie wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, że brak jest podstaw do dochodzenia od niej zwrotu wypłaconych świadczeń.

W odwołaniu od decyzji z dnia 4 stycznia 2012 roku A. P. wskazała, że zaskarża tą decyzję w całości i zarzuca jej naruszenie art. 28 ust. 6 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, poprzez jego zastosowanie i wniosła o uchylenie lub zmianę zaskarżonej decyzji.

W odpowiedzi na złożone odwołania A. P. organ rentowy wniósł o ich oddalenie. Odnosząc się do odwołania od decyzji z dnia 27 grudnia 2011 roku organ rentowy wyjaśnił, że powstała na koncie odwołującej napłata wynika z wyłączenia od 1 lipca 1998 roku z ubezpieczenia społecznego rolników jej małżonka S. P. (1), który podlegał temu ubezpieczeniu do dnia 28 lutego 2011 roku. W związku z ustaleniem, że mąż odwołującej podjął pracę za granicą (co również oświadczyła A. P. w piśmie z dnia 21.11.2011 r.) został on wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników we wskazanym powyżej okresie. Organ rentowy wyjaśnił, że decyzją dnia 26.02.2009r. przyznano odwołującej prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym od dnia 01.02.2009r., przy czym część uzupełniająca świadczenia została zawieszona w 50% z powodu prowadzenia działalności rolniczej z małżonkiem, który nie ma ustalonego prawa do emerytury albo renty i nie spełnia warunków do uzyskania emerytury rolniczej albo renty rolniczej z tytułu niezdolności, a podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy. W związku z wyłączeniem wstecz z ubezpieczenia społecznego rolników S. P. (1) powstała nadpłata 50% części uzupełniającej renty rolniczej, która to kwota została zaliczona na poczet nienależnie pobranych świadczeń za okres 01.02.2009r. – 23.01.2011r.

Organ rentowy odnosząc się do odwołania A. P. od decyzji z dnia 4 stycznia 2012 roku wskazał, że była ona – wbrew jej twierdzeniom, pouczona o okolicznościach powodujących zawieszenie lub zmniejszenie wypłaty części uzupełniającej renty z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, jak również o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do ww. świadczenia (k. 32 akt rentowych), a w szczególności również o tym, że część uzupełniająca emerytury – renty z ubezpieczenia ulega zawieszeniu w połowie, gdy emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą wraz z małżonkiem, który nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie spełnia warunków do uzyskania emerytury rolniczej albo renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli małżonek ten podlega ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu z mocy ustawy.

Ponadto organ rentowy wyjaśnił, że wskutek otrzymania zaświadczenia o zatrudnieniu za granicą męża odwołującej – S. P. (2) zostało wszczęte postępowanie, którego wynikiem było stwierdzenie nieważności w części decyzji dotyczącej podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników męża odwołującej w okresie od 01.07.1998r. do 31.12.2000r oraz od 28.02.2001r. Decyzja ta nie była podważana przez odwołującą i w efekcie stała się ostateczna i wiążąca w niniejszej sprawie. Wyłączenie wstecz z ubezpieczenia S. P. (1) zgodnie z art. 28 ust. 6 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników spowodowało nadpłatę 50% części uzupełniającej renty rolniczej w kwocie 4.133,64 zł.

W toku postępowania odwołująca ustanowiła pełnomocnika, który po ostatecznym sprecyzowaniu stanowiska wniósł o uchylenie decyzji z dnia 27 grudnia 2011 roku w części zaliczającej na poczet nienależnego świadczenia kwotę 4.133,64 zł oraz o uchylenie decyzji z dnia 4 stycznia 2012 roku w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na powyższe stanowisko pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołań i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne i jako takie nie podlega uwzględnieniu.

Na wstępie zauważyć należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ i art. 477¹⁴ k.p.c.) i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. Tego rodzaju stanowisko, znajdujące zastosowanie w niniejszej sprawie, wyraził Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 16 stycznia 2013 r. w sprawie III AUa 1067/12, LEX nr 1254421.

Wobec powyższego stwierdzić należy, iż w niniejszym postępowaniu przedmiotem rozpoznania są wniesione odwołania od decyzji stwierdzającej nadpłatę składek oraz zobowiązującej do zwrotu nienależnego świadczenia, które organ rentowy wydał wskutek stwierdzenia nieważności w części decyzji dotyczącej podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników męża odwołującej – S. P. (1) w okresie od 01.07.1998r. do 31.12.2000r oraz od 28.02.2001r.

Powołana powyżej decyzja, mocą której stwierdzono z urzędu nieważność decyzji z dnia 31.07.2006r. znak KU-400- (...) w części dotyczącej podleganiu przez S. P. (1) ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 01.07.1998r. do 31.12.2000r. oraz od 28.02.2001r. wydana została przez organ rentowy w dniu 28 listopada 2011 r., gdyż dopiero wówczas organ ten uzyskał informacje o zatrudnieniu męża odwołującej poza granicami kraju. Decyzja ta nie była kwestionowana przez żadną ze stron, wobec czego stała się prawomocna i ostateczna.

W związku z wyłączeniem wstecz z ubezpieczenia społecznego rolników męża odwołującej powstała nadpłata składek w kwocie 4.133,64 złotych na koncie odwołującej A. P., co również nie jest kwestionowane przez żadną ze stron. Jednocześnie tą samą decyzją organ rentowy zaliczył tę kwotę w całości na poczet nienależnie pobranego świadczenia rentowego (...) -2/25, a następnie decyzją z dnia 4 stycznia 2012 roku zażądano zwrotu pozostałej części nienależnego świadczenia w kwocie 3.620,40 zł.

Podstawą wydania tych rozstrzygnięć było zastosowanie przez organ rentowy art. 28 ust. 6 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, bowiem na datę 1 lutego 2009 roku (data przyznania prawa do renty) świadczenie z tytułu renty rolniczej nie przysługiwało.

Zgodnie z treścią art. 28 ust. 6 pkt 1 wskazanej ustawy wypłata renty rolniczej z ubezpieczenia ulega zawieszeniu w połowie, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą z małżonkiem, który nie ma ustalonego prawa do emerytury albo renty i nie spełnia warunków do uzyskania emerytury rolniczej albo renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli małżonek ten podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy.

Natomiast w myśl art. 28 ust. 3 tejże ustawy wypłata części uzupełniającej świadczenia ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej. W świetle ustępu 4 wyżej wymienionego przepisu uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego.

Tymczasem odwołująca – A. P. na podstawie umowy sprzedaży zawartej dnia 29 grudnia 1995 roku przed Notariuszem w B. H. S. stała się właścicielką gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości B. (k. 9 akt KRUS - nr 509267). Nieruchomość ta została przez nią zakupiona za środki stanowiące jej majątek odrębny i do dnia dzisiejszego jest ona jego właścicielką, co odwołująca potwierdziła w trakcie rozprawy głównej dnia 31 maja 2012 roku (k. 70).

A. P. nie poinformowała organu rentowego, że jej mąż podjął pracę za granicą, co zostało przez nią wskazane dopiero w piśmie z dnia 21.11.2011 r. i dlatego też zostało wszczęte postępowanie, którego wynikiem było stwierdzenie nieważności w części decyzji dotyczącej podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników S. P. (1) w okresie od 01.07.1998r. do 31.12.2000r oraz od 28.02.2001r. Decyzja ta nie była podważana przez odwołującą i w efekcie stała się ostateczna i wiążąca w niniejszej sprawie.

W związku z powyższym organ rentowy w pierwszej kolejności stwierdził nadpłatę składek na koncie A. P. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 4.133,64 zł, która to kwota została w całości zaliczona na poczet nienależnie pobranego świadczenia rentowego. Następnie zaskarżoną decyzją z dnia 4 stycznia 2012 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zażądał zwrotu od A. P. nienależnie pobranego świadczenia za okres od 01.02.2009 r. do 23.01.2011 r. w kwocie 7.754,04 zł, a z uwagi na zaliczenie na poczet tego świadczenia rentowego kwotę nadpłaty w wysokości 4.133,64 zł, zobowiązano A. P. do zwrotu kwoty 3.620,40 zł.

Należy podkreślić, iż zgodnie z art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.), mającym zastosowanie do rolniczych świadczeń emerytalno – rentowych, osoba, która pobrała nienależnie jej świadczenia jest zobowiązana do ich zwrotu, przy czym za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Sąd zważył, iż w myśl art. 28 ust.4 cytowanej już ustawy uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej jeżeli ani

on, ani jego małżonek nie jest współwłaścicielem, właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając gruntów wydzierżawionych na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej małżonkiem emeryta lub rencisty, jego zstępnym lub pasierbem, osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym, gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych.

Zatem uzyskanie możliwości pobierania pełnego świadczenia może zależeć tylko od zaprzestania działalności rolniczej. Dlatego właściciele gruntów mogą dowodzić, że nie są już rolnikami, gdyż nie prowadzą na nich działalności rolniczej. Tego rodzaju pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z 6.10.2009r. w sprawie II UK 46/09. Stanowisko powyższe Sąd orzekający podziela i powinno ono mieć zastosowanie w niniejszej sprawie.

A. P. urodziła się (...)roku, ma więc ona 62 lata.

Decyzją z dnia 26.02.2009r. przyznano odwołującej prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym od dnia 01.02.2009r., przy czym część uzupełniająca świadczenia została zawieszona w 50% z powodu prowadzenia działalności rolniczej z małżonkiem, który nie ma ustalonego prawa do emerytury albo renty i nie spełnia warunków do uzyskania emerytury rolniczej albo renty rolniczej z tytułu niezdolności, a podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy.

Na okoliczność ustalenia, czy odwołująca w okresie pobierania świadczenia rentowego prowadziła równocześnie gospodarstwo rolne oraz w jaki sposób doszło do wypełnienia kwestionariusza w sprawie rentowej przez odwołującą Sąd dopuścił dowód z zeznań świadków (k. 98).

Świadek W. K. – znajoma odwołującej zeznała, że odwiedzała odwołującą w jej miejscu zamieszkania, a ostatnio była tam około roku temu. Świadek zeznała, że A. P. w gospodarstwie rolnym zamieszkuje wspólnie z matką i wnuczką, którzy wymagają jej opieki. Po tym, jak jej mąż wyjechał za granicę odwołująca nie prowadziła gospodarstwa rolnego, a jedynie posiadała kilka kur i miała przydomową grządkę warzyw. Świadek zeznała, że w trakcie odwiedzin u odwołującej widziała trzy kury (k. 98v).

Świadek M. F. – pracownik KRUS oddział w B., zeznała, że kwestionariusze, które składane są w oddziale KRUS wypełniane są przez pracownika oddziału, zaś wnioskodawca podpisuje wniosek. Ponadto dodatkowe formularze sporządzane przez pracowników są dla osób podlegających ubezpieczeniom społecznym rolników, który jest pomocny w przeprowadzeniu postępowania orzeczniczego. Po okazaniu akt organu rentowego odwołującej, świadek zeznała, że formularz KRUS SR-2 – kwestionariusz zawodowy wypełniany jest przez pracownika KRUS. Następnie na pytanie pełnomocnika odwołującej świadek zeznała, że nie przypomina sobie aby miała kontakt bezpośredni z odwołującą, zaś stosownie do ujawnienia rozbieżności pomiędzy wyjaśnieniami ubezpieczonego, a dokumentami sprawa kierowana jest do komórki ubezpieczeń, który rozpatruje daną sprawę. Ponadto świadek ten zeznał, że odwołująca nie kwestionowała decyzji w przedmiocie przyznania prawa do renty z 50% zawieszeniem części uzupełniającej z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego. Po otrzymaniu informacji, że mąż odwołującej został wyłączony z ubezpieczenia wszczęto postępowanie wyjaśniające, które ujawniło nienależną wypłatę świadczenia (k. 98v-99).

A. P. przesłuchana na rozprawie w charakterze strony wyjaśniła, iż jej mąż – S. P. (1) po tym jak nabyła ona gospodarstwo rolne wyjeżdżał za granicę początkowo, żeby pomóc mieszkającej tam córce, a następnie osiedlił się tam na stałe. A. P. wskazała, że dopiero od organu rentowego dowiedziała się, że jej mąż jest zatrudniony w N.i podobno tam się leczył. Ponadto odwołująca wskazała, że całkowicie zaprzestała prowadzenia gospodarstwa rolnego w 2008 roku, kiedy zaprzestała jakichkolwiek upraw, zaś od początku, jak i obecnie jest właścicielką trzech kur, gdyż z uwagi na swój stan zdrowia nie była w stanie wykonywać pracy na gospodarstwie. Na pytanie własnego pełnomocnika odwołująca zeznała, że w trakcie pobierania renty z KRUS pracowała wokół domu, to jest kosiła trawę wokół domu i hodowała trzy kury. Zdarzało się, że do skoszenia trawy również kogoś wynajmowała. Ponadto odwołująca zeznała, że formularze wypełniał pracownik, a ona je podpisywała, a czasem jej coś dyktowano i ona to tak wypełniała, jednakże podpisywała te formularze nie czytając ich. Informację o tym, że mąż nie pracuje w gospodarstwie odwołująca A. P. przekazała organowi rentowemu, bowiem okazało się, że jej mąż odszedł do innej kobiety i dlatego też ona nie chciała opłacać za niego składek. Na pytanie pełnomocnika organu rentowego A. P. podała, że ubiegając się o rentę rolniczą wskazała, że prowadzi gospodarstwo rolne, bowiem tak kazano w oddziale KRUS, zaś pouczeń zawartych na decyzjach nie czytała (k. 150-151).

Zarówno zeznaniom A. P., jak też powyższych świadków Sąd dał wiarę w całości. W ocenie Sądu Okręgowego także zeznania świadków są wiarygodne, albowiem są one logiczne i rzeczowe. Ponadto korelują z pozostałymi dowodami zebranymi w sprawie, jak też ze stanem faktycznym ustalonym przez Sąd.

W szczególności Sąd oparł swoje ustalenia w sprawie na treści kwestionariuszy wywiadu środowiskowego sporządzonych do celów postępowania opiekuńczego (k. 130-141), z których wynika, że odwołująca w okresie pobierania świadczenia rentowego prowadziła gospodarstwo rolne.

Materiał dowodowy, w tym przede wszystkim kwestionariusze środowiskowe, ale także zeznania wskazanych świadków w powiązaniu z innymi dowodami zebranymi w sprawie był zbieżny i pozbawiony sprzeczności, dlatego stanowił podstawę ustaleń faktycznych Sądu. Na podstawie wskazanych dowodów (zeznań odwołującego, świadków, jak też akt organu rentowego), Sąd uznał, iż A. P. nie udowodniła, iż w okresie pobierania świadczenia rentowego nie prowadziła działalności rolniczej.

Wobec tego odwołująca jest zobowiązana do zwrotu części uzupełniającej renty za okres od 01.02.2009 r. do 23.01.2011 r. w kwocie 7.754,04 zł, a z uwagi na zaliczenie na poczet tego świadczenia rentowego kwotę nadpłaty w wysokości 4.133,64 zł, A. P. zobowiązana jest do zwrotu kwoty 3.620,40 zł.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na mocy art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 11 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Z tych wszystkich powodów należało oddalić odwołanie jako pozbawione podstaw prawnych na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.